

N:o 29.

Ank. till Riksd. Kansli den 22 April 1879, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om stadgande af förmånsrätt för frakt, som förvaltning af jernväg i följd af samtrafik uppburit för annan jernvägs räkning.

I det förslag till lag om inteckning i jernväg och i sammanhang dermed erforderliga författningar, som af den dertill utaf Kongl. Maj:t förordnade komité afgifvits den 10 Februari 1879, föreslogs, bland annat, sådant tillägg till 17 kap. 7 § Handelsbalken, att frakt, som förvaltning af jernväg i följd af samtrafik uppburit för annan jernvägs räkning, skulle, der ej frakten stått inne längre än fyra månader, ur gäldenärens lösa egendom uttagas med förmånsrätt *efter* hvad i öfrigt uti nämnda § funnes upptaget.

I den vid förslaget fogade promemoria hafva komiterade motiverat detta sitt förslag på följande sätt. Då det af komitén afgifna förslag till lag angående inteckning i jernväg äsyftade att tillförsäkra vissa borgenärer företrädesrätt till betalning ur jernvägen med dertill hörande rörlig materiel och inventarier, hade derigenom för en icke solvent jernvägs-egares öfrige borgenärer utsigten att ur gäldenärens tillgångar erhålla godtgörelse för sina fordringar blifvit i motsvarande grad minskad. De, hvilka inlåte sig i affär med en jernvägsegare utan att för sina fordringar erhålla någon företrädesrätt till betalning, visste emellertid, hvilket äfventyr de i sådant afseende löpte, och skulle säkerligen ej

underlåta att på annat sätt skaffa sig garantier för sina fordringars utbekommande. Det finnes dock ett slag af fordringar, med afseende å hvilka särskilda skäl, hemtade företrädesvis ur synpunkten af ett allmänt intresse för jernvägstrafikens ändamålsenliga anordnande, syntes komiterade tala för att desamma icke i följd af den nya lagstiftningen om inteckning i jernväg försattes uti en i jemförelse med de nuvarande förhållandena alltför mycket försämrad ställning. Såsom bekant vore, underhölle de olika jernvägarne med hvarandra en samtrafik, hvarigenom för passagerare och gods, hvilka befördrades mellan stationer på olika jernvägar, afgifterna icke erlades särskildt för hvarje jernväg, utan uppbyros för hela väglängden på ett ställe, hvar efter den jernvägsförvaltning, som uppburit frakten, deraf utbetalade till den eller de andra jernvägsförvaltningarne hvad på dem belöpte. Enligt hvad allmänneligen här i landet iakttoges, verkställes de af samtrafiken föranledda liquider mellan jernvägarne, så snart räkningarne deröfver för hvarje månad hunnit uppgöras och granskas. Af hvilket stort gagn för den allmänhet, som begagnade jernvägarne, en dylik samtrafik och uppbörd på ett ställe af fraktafgifterna måste vara, vore lätt att inse, och det allmänt erkända behovet deraf hade äfven gjort samtrafikens underlättande och utveckling till en af de angelägnaste omsorger för en jernvägsförvaltning. De fordringar och skulder, som uppkomme mellan jernvägarne i följd af samtrafiken, vore ock af skiljaktig beskaffenhet från en jernvägs vanliga fordringar och skulder. De förra grundade sig derpå, att den ena jernvägen utöfvade ett slags ombudsmannaskap för den andra, i följd hvaraf den förra uppbure medel för den senares räkning. Det vore känt, att den ena jernvägens rörliga materiel användes i samtrafik på den andra jernvägen, och ingen ifrågasatte, att icke, om en jernvägsegare försattes i konkurs, den å hans jernväg vid tillfället befintliga rörliga materiel, som tillhörde annan jernväg, skulle till denna utlemnas. Kunde man tänka sig, att vid uppbörden af frakt kunde tillgå på det sätt, att hvad som uppbars för annan jernvägs räkning genast frånskildes och förvarades särskildt på ett sätt, som tydligen utmärkte, att medlen tillhörde en annan, skulle väl ock i följd af stadgandet i 17 kap. 2 § Handelsbalken egaren till dylika medel vara skyddad därför att den frakt, som vore intjenad på hans jernväg, komme att användas till betalning af en annan jernvägsegares skulder. Men då ett sådant särskiljande af dessa medel af praktiska skäl vore utförbart, syntes det förefinnas tillräckliga skäl att medelst en i lag stadgad förmånsrätt bereda de i följd af samtrafik uppkommande fordringar ett skydd, som eljest icke

kunde vinnas utan att tillskynda den allmänhet, som af samtrafiken hemtade fördel, väsentliga olägenheter. Af sådan anledning hade komitén föreslagit förmånsrätt för samtrafiks-fordringar. Då den panträtt i den fasta egendomen, som inteckningen medförde, icke syntes böra stå tillbaka för den tysta förmånsrätt, som blifvit tillagd frakt, som jernvägs-förvaltning för annan jernvägs räkning uppburit, hade förmånsrätten för nämnda fordringar blifvit inskränkt till gäldenärens lösa egendom, och äfven den förmånsrätt i viss lös egendom, som blifvit förbunden med inteckningen, hade antagits utan olägenhet kunna ställas framför den samtrafiks-fordringarne tillkommande rätt, enär denna senare skulle omfatta all lös egendom, således äfven kontanta tillgångar, utestående fordringar och inventarier eller förråd af förbrukningsartiklar, såsom kol, ved, oljor m. m. De tillgångar af sistnämnda beskaffenhet, hvilka alltid måste antagas förefinnas hos en jernväg, skulle tvifvelsutan lemna full tillgång till betäckande af samtrafiks-fordringarne, hvilka ej kunde i följd af de månadsvis skeende uppgörelserna hinna uppgå till några mycket stora belopp. För att förekomma uppgörelsernas fördröjande hade komitén dessutom tillagt den bestämmelse, att fordran ej skulle hafva stått inne längre än fyra månader. Det åsyftade stadgandet hade komitén ansett lämpligen kunna åstadkommas medelst ett tillägg till 7 § i 17 kap. Handelsbalken.

Sedan vid granskning af komiterades förslag i Högsta Domstolen, Högsta Domstolens fleste ledamöter funnit det icke vara af behovet påkalladt, att, på sätt förslaget innehölle, för fraktfordran i följd af samtrafik tillskapa en ny förmånsrätt, fann Kongl. Maj:t, då derjente den af komiterade ifrågasatta förmånsrätten icke stode i något oskiljaktigt sammanhang med frågan om inteckning i jernväg till säkerhet för fordran, att frågan om förmånsrätt för samtrafiksmedel icke för det närvarande borde föranleda till någon framställning till Riksdagen, utan bestämmelserna derom ur förslaget uteslutas.

Uti en af Andra Kammaren till Lag-Utskottet hänvisad motion, N:o 129, har nu Herr *O. R. Themptander*, under åberopande af komiterades af Utskottet ofvan omförmälda motiv, och då vissa af de betänkligheter, komiterades förslag i denna del mött, kunde anses häfda, derest den af några ledamöter i Högsta Domstolen ifrågasatta nedflyttningen af förmånsrätten iakttoges, hemställt, "att under förutsättning, det Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag rörande inteckning i jernväg vunne Riksdagens bifall, Riksdagen jemväl må besluta, att i 17 kap. Handelsbalken på lämpligt ställe införa ett stadgande derom, att frakt, som förvaltning af jernväg, i följd af samtrafik, uppburit för

annan jernvägs räkning, må med förmånsrätt utgå ur gäldenärens lösa egendom, der ej frakten stått inne längre än fyra månader.“

Lika med motionären och på de af komiterade anförda skäl finner Utskottet det vara af vigt, att, derest Riksdagen nu beslutar en lag om inteckning i jernväg, Riksdagen samtidigt för sin del för samtrafiksmedel beslutar en förmånsrätt, hvilken Utskottet anser lämpligen böra sättas näst efter den, 17 kap. 11 § Handelsbalken nu innehåller, samt då ock kunna utan olägenhet utsträckas till all gäldenärens egendom; och får Utskottet derföre, under förutsättning, att en lag om inteckning i jernväg varder af innevarande Riksdag beslutad, hemställa,

att Riksdagen ville för sin del antaga följande förändrade lydelse af 17 kap. 11 § Handelsbalken:

1 Mom. Derefter skola, utan förmånsrätt sig emellan, gäldas: kyrkors, fattigkassors och socknemagasiners fordringar hos deras föreståndare; Kronans, Rikets Ständers, städers och allmänna af Konungen stadfästade kassors, penningeverks och inrättningars fordringar hos de tjenstemän, som äro satta att deras inkomster uppbära, för hvad af sådan uppbörd hos dem inestår; så ock fordringar i öfrigt hos Kronans embets- eller tjenstemän för egendom, som desse, i och för embete eller tjenst, emottagit.

2 Mom. *Sedan uttages frakt, som förvaltning af jernväg, i följd af samtrafik, uppburit för annan jernvägs räkning, der ej frakten stått inne längre än fyra månader.“*

Stockholm den 22 April 1879.

På Utskottets vägnar:

H. G. v. GEGERFELT.

Reservationer:

af Herr *von Gegerfelt*: "Enär den så kallade samtrafiken säkerligen hädanefter som hitintills borde kunna på ändamålsenligt sätt ordnas utan den ifrågakälda förmånsrätten, hvilken, om den ej erhöles högre plats i förmånsrättsordningen än Utskottet föreslagit, skulle lända fordringsegarne till föga gagn, har jag, jemväl med afseende å Högsta Domstolens i ämnet afgifna yttrande och Kongl. Maj:ts deraf föranledda beslut att icke göra frågan till föremål för nådig proposition, ansett motionen böra lemnas utan bifall;"

af Herrar *Lindgren* och *Sundell*, som ansett Utskottet hafva bort afstyrka bifall till motionen;

af Herr Grefve *Mörner*: "Då de uppbörder af medel som i följd af samtrafik kunna uppkomma, hafva sin grund uti af vederbörande jernvägsstyrelser sins emellan ingångna aftal, men jag icke kan inse hvarföre dessa kommissionsaffärer skola tilläggas något särskildt skydd eller förmånsrätt, får jag vördsamt hemställa att Utskottets förslag ej må bifallas;"

samt af Herr *Torpadie*, som funnit ifrågavarande förmånsrätt böra inskränkas till lös egendom och det af Utskottet till 17 kap. 11 § Handelsbalken tillagda 2 mom. följaktligen böra lyda sålunda:

"*Frakt, som förvaltning af jernväg, i följd af samtrafik, uppburit för annan jernvägs räkning, tages sedan ut ur gäldenärens lösa egendom, der ej frakten stått inne längre än fyra månader.*"